

Nagy László felvételei

A szépség csapdája

Szobrász cimborám a rekkenő hőségben is ábrándozik. Kietlen tengerpartot képzel maga elé, hozzá barátságos deszkaházat. Persze, ő is ott van benne, nem beszélve egy húszéves leányzóról. A mindennapi éjszárás most valami vad erotikában várja a folytatást. Mert már a *vízcsapból is ez csöpög*. Am szó sincs ilyesmiről. Az ábrándozó a pamlagon ücsörög, sört kortyolgat, közben szelíd áhítattal figyeli a másikat. Aki pont úszni készül, így sorrendre megszabadul minden egyes ruhadarabjától. A látványélmény tetőpontját mégsem a csupasz meztelenség adja. Hanem az a körülmény, ahogyan a réseken átszűrődő fénynyalábok ráfonódnak a fiatal testre. Szinte újra felöltöztetik.

Először jókat kuncogtam barátom fantáziálásán. Elvégre kicsoda vetkőzés az, amelyik az öltözködésben tetőződik? Később aztán rájöttem: *nem is olyan komolytalan ez az egész*. Inkább tanulságos. Adva van egy család, negyven fölötti férfi, aki nem akarja leszakítani a gyönyörűséges paradicsomi almát. Még a képzeletében sem. *Pusztán szemlélni akar: nem birtokolni*. Azt hiszem, értem cimborám magatartását. Már csak azért is, mert jóformán egyidősek vagyunk. A mi kortisztályunknak pedig valahogy megváltozott a viszonya a látványos, szépséges emberi jelenségekkel szemben. Óhatatlanul eltávolodtunk tőlük, másrészt közelebb kerülünk hozzájuk. Minthogy felnőttek a lányaink, fiaink, akik némiképp már közülük valók.

Talán csak most lettünk nagykorúak. Sőt, most váltunk valamelyest értelmiségi, szellemi lényekké. A szépség, az érzékiség misztériumának ugyanis nincs már olyan egyértelmű hatalma fölöttünk. Nem mintha nem néztük volna az elbájoló Diana hercegnőt vagy a glancos szépségversenyt. Ezúttal azonban elmaradtak a valamikori sóhajok, pupillatágulások. Hisz láttunk már hasonlókat, netán különbekezt is. Ráadásul azt is tapasztaljuk, hogy a szépség, az esztétikum bűvöletében élő közösségek szükségszerűen *eltorzulnak*. Itt a megkapó látszat maga alá tudja gyömöszölni a szakmai hozzáértést, a becsületességet, a szellemi felkészültséget. Mindent. Nézzek csak széjjel a tehetősebb vállalati, üzemi titkárságokon! Majd mindegyik kicicomázott csinibabák fogadnak bennünket. Mintha ők lennének a legjobb géprőke és ügyintézők is. S ki ne tudna egy-egy példát mondani, amikor a megnyerő külsőn át vezetett az út a szakmai karrierhez?

Úgyhogy a szépség *nagyhatalom*. Ez a napnál is világosabb. Mégis érdemes megkérdezni önmagunktól: tudjuk-e igazán, mit csodálunk annyira az ilyen személyiségekben. Azt, hogy úgyszólván tökéletes minden porcikájuk? Csakhát mit jelent a tökéletesség, a hibátlanosság? Nos, e tekintetben az egyik amerikai egyetem pszichológusai tanulságos eredményre jutottak. Számítógépes képfeldolgozással a legkülönbözőbb emberek fejrézsléteit kombinálták össze, hogy mértékelt adjanak az ideálportré népszerűségének. Kiderült: minél több arcvonás szintetizálódott egyetlen ábrázatban, annál nagyobb lett a kísérleti személyek tetszése. Ezek szerint a szépség, a mutatosság lényege az átlagosságban, a középességben rejlik? Így igaz. Mi több: a személytelenség, a tucatjelleg fokozódásával egyre megnyerőbb külsőt kapunk. Ami nem csupán a fizimiskákra, ám a megjelenések egészére is érvényes.

Így viszont *felborul a hétköznapi élet hagyományos értékhierarchiája*. Az még csak hagyján, hogy a tisztánlátó fiatalember ilyeneket mormol imádott partnerének: te vagy a legeslegsematikusabb nő a világon. Aztán éles csattanást hallunk, majd futó lépteket. De ezek után mit gondoljuk mi, szürke eminenciások? Mert eddig olyan átlagembereknek képzeljük magunkat. Holott valójában csak esetleges, egyedi jellegű figurák vagyunk. A szokványosnál piszebb az orrunk, nagyobb a fülünk. Persze oda se neki. Nekünk legalább felismerhető arcunk és karakterünk van. Más kérdés, hogy az egyéniségkultuszra törekvő modern világ továbbra is a személytelenség esztétikai bálványaira esküszik.

Tudom: nyuszipista vagyok én ahhoz, hogy a szépség nagyhatalmi pozícióján bárminemű lyukat üssek. Nem árt viszont, ha egy árnyalattal tisztábban látunk. *Annál inkább*, mivel nyár van, kábuldozunk a hőségtől, s a szépség csábereje ilyenkor a legerősebb. *Figyelem hát a női tökéletesség kézenfekvő példáit*. Egyikük a strandon parádézik, másikuk az utca forgatagában. Utánuk vizslatnak a kandi férfiszemek, sőt, a női szempárok is. De ők nem néznek se jobbra, se balra. Megközelíthetetlenek, hozzáférhetetlenek. Akár az istenségek. Pedig ha tudnák, hogy valahonnan belőlünk származik vonzó átlagosságuk (*A kép George Segal műve.*)

SZUROMI PÁL

NEM TILOS A CSÓK, S AZ ÚJSÁG, RÁDIO

A lényeg marad: rács az ablakon

— Sokat. Nekem meg az utóbbi időben különösen sokat, mert a fegyházból a börtönbe kerültem.

— *Minek köszönheti az enyhítést?*

— Nem tudom. Valószínűleg a jó munkámnak.

— Rendkívül jó munkával, kiemelkedő szorgalommal érdemelheti ki ezt egy elítélt, ha büntetésének legalább felét letöltötte már — fűzi hozzá Földesi Tibor százados, nevelőtiszt.

— *S mi a különbség a börtön és a fegyház súlyossága között?* — fordulok ismét beszélgetőpartneremhez.

— Általában nagy különbség, hogy a fegyházból egyötöd, a börtönből egynegyed kedvezményrel lehet szabadulni, de ez engem nem érint, mert a két ítélet, az összbüntetésem miatt ki vagyok zárva a kedvezmény lehetőségéből. Ettől függetlenül nagy a különbség. A fegyházaknak a fizetésük negyven, a börtönösök hatvan százalékaért vásárolhatnak. A látogatásoknál hatvan, illetve kilencven perc a beszélőideje. Fegyházban zárt, börtönben nyitott a körlet, ami azt jelenti, hogy ébresztőtől takarodóig a cellaajtók ki vannak nyitva. A legnagyobb dolog azonban a rövid tartamú eltávozás lehetősége, ami csak a börtönben van meg.

Lassan jobb benn?

Visszatérünk a viszonyok változására.

— Régen rádiót nem lehetett hallgatni, most egész nap mehet a Petőfi adó — mondja a kortalan elítélt. — Minden zárkában van televízió. Olyan újságot rendelünk meg, amelyet akarunk, a Magyarországon megjelenő lapok között nincs korlátozás. Jobbak az elhelyezési körülmények is, kevesebben vagyunk egy zárkában. Hogy jobbak a pokrócok, ez is egy meghatározó tényezője a mindennapi hangulatnak. Lényeges, hogy az utóbbi egy-két évben szemléletváltozás is bekövetkezett, afelé haladunk, hogy a nevelők kezébe kerül az irányítás. Ez azt jelenti, nem folytonos fenyegetés az életünk, hanem megtaláljuk a számunkra megfelelő tevékenységi formát, ami mindkét félnek nyugalmat hoz. Vannak persze hiányságok, de kétségtelenek a nagy változások.

— *Gondolom, elsősorban a szabadság az, amire vágyunk, de mégis, a lehetséges határok között mi az, amit szükségesnek látunk?*

— A napokban bővül jelentősen a magunknál tartható tárgyak köre: lehet karóránk, lehet saját rádiónk fülhallgatóval, saját alsónemünk stb. Kicsit félve beszélek erről, mert tudom, hogy a társadalomban vannak olyan hangok: „na, ezeknek már jobb oda-benn, mint nekünk kinn.” Nem attól börtön a börtön, hogy nézhetünk-e tévét, vagy nem. Ezekről a könnyítésekől ez még ugyanolyan kőkemény börtön, ugyanolyan szigorú rabság marad.

— *Hogy élte meg az amnesztia kihirdetése előtti napokat?*

— Higgadtan. Elég nagy rutinom van „amnesztia-várásból”, minden évben fellángol valami miatt a várakozás, de én most sem számítottam semmire.

Nem volt csillagos lázadás

Tüske János parancsnok sörölja az utóbbi idők rendkívüli eseményeit: lázadás Miskolcon, sztrájk Sopronkőhidán, majd Márianosztrán, ülő-

sztrájk Pálhalmán. A szegedi parancsnok büszke arra, hogy a Csillagban nem történt hasonló eset. Apró jelekkel persze találkoztak: cédulákat csíptek el, amelyek feladói munkabeszüntetésre, vagy éhségsztrájkra hívtak föl, vagy épp a parancsnok szerint fegyelmezettnek minősíthető elítéltek jeleztek: valami készül. De nem lett semmi komoly ügy. Tüske János úgy értékeli: az elítéltekkel való elbeszélgetéseken meggyőzték az embereket: a legrosszabb, amit tehetnek, hogy szembehelyezkednek a szabályokkal, mert akkor kizárják magukat az amnesztiából — akármilyen körülményes is. Aztán sokak számára váratlanul: széles kör kapott valamilyen mértékű kegyelmet, s hamar helyreállt a rend, napok alatt érezhetően emelkedett a munkateljesítmény.

Aztán a viszonyok változásáról beszélünk. Az egyik legszembetűnőbb változás: a vallásgyakorlás lehetősége, amit a parancsnok szerint eddig sem tiltott jogszabály. A Csillag 1200 körüli lakójából a katolikusok felőrájára negyvenen járnak, húsz körül van a református, tíz a Jehovák találkozó-jának létszáma.

Jelentős változásra az is lehetőséget ad, hogy a 27 ezres „börtönössuccsal” szemben a mostani közkegyelem után 11 ezren maradnak az ország büntetés-végrehajtási intézeteiben. Leomlottak a levelezés korlátai, gyakoribb lett a látogatás, „közös” rács nélkül folytathatnak a beszélők, három helyett ötkilós lehet a beküldendő csomag, nem tilos már képet fölragasztani a falra, egyáltalán: a szürke egyszínű szemből színesebbé tenni a zárkát. A sötétzárka megszűnése után nincs már szigorított magánzárka sem, a büntetés fő eszköze a csomagtól, vásárlási lehetőségtől való eltiltás, súlyosabb kihágás esetében a fogda.

Szabad a csók

A jövőbeni változásokról úgy nyilatkozik a parancsnok: valószínűleg maguk gazdálkodhatnak pénzüikkel az elítéltek, az eddig kötelező filmvetítés helyett például dönthetnek: mennek-e saját pénzükből „moziba” vagy sem. Az önálló döntéseket, gazdálkodást igénylő életrend talán segít a civil életbe való könnyebb visszatérésben.

— *Gyuris Kálmán* őrnagy, a nevelési szolgálat vezetője is a változásokról beszél. Amiért egy-két éve megfenyítés járt, amit ők hallgatólágasan már régóta megengednek — hogy az elítélt megcsókolja látogatóját, hamarosan hivatalosan is megengedett lesz. Július 1-jétől bővült az elítélteknél tartható tárgyak köre, az őrnagy fogalmazása szerint most már azt könnyebb meghatározni: mi nem lehet náluk. A háromszintes ágyak tavaly szűntek meg, most úgy szervezhetik át a cellákat, hogy tizenkettő helyett hat ember legyen egy helyiségben. Nagy vívmány, hogy az egy elítéltre jutó helyet ezután nem légköbméterben, hanem négyzetméterben szabják meg. A régi építésű, négy-öt méter magas cellák esetében ez egyáltalán nem mindegy.

— Tudja, a korábbi idők szellemével ellentétben ma már egyáltalán nem az elítéltek folyamatos büntetése a fő cél, hanem az, hogy meg lehessen őrizni őket visszailetkedni képes emberekként — mondja Földesi Tibor. — És higgye el, kaphatnak itt akármilyen kedvezményeket, a lényeg mindig megmarad: rács van az ablakon.

BALOGH TAMÁS

